herpy

ORMAR

Centralian Carpet Python

Morelia bredli

Morelia bredli är en kraftig, delvis trädlevande pyton från Australiens röda centrum kring Alice Springs. Vuxna djur är rödbruna till terrakottafärgade med mörkkantade tvärband och blir 180-220 cm långa, medan ungarna är grå och bruna och byter färg under två till fyra år. Den behöver en tydlig, sval vinter, torr luft och gott om plats att klättra, och den kan leva i 20-30 år.

Familj: Pythonidae Tidigare namn: *Python bredli; Morelia spilota bredli*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**180-220 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**20-30 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och klipplevande**
Biotop	**Halvöken, savann och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**150 × 70 × 100 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**28-32 °C**
Värmeplats	**34-38 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**40-55 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Vintervila	**18-23 °C** 8-12 veckor
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**18-36 mån.**
Kullstorlek	**20-47 ägg**
Kullar per år	**1**
Inkubation	**55-65 dagar** vid 30-32 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Morelia bredli är en kraftigt byggd pyton med ett stort, brett huvud som tydligt skiljer sig från halsen, släta, blanka fjäll, en gripsvans och värmekänsliga gropar längs läpparna. Kroppen är nästan rund i genomskärning. Vuxna djur är varmt rödbruna till djup terrakotta eller orangebruna med oregelbundna, ofta ofullständiga tvärband som är ljusare än grundfärgen och kantade av mörka, nästan svarta fjäll. Banden är tydligast på bakkroppen och blir mer upplösta mot huvudet. Hos många djur är den bakre tredjedelen av kroppen helt eller delvis svart. Buken är gulaktig till ljust krämfärgad.

Ungarna kläcks grå och bruna utan spår av de varma färgerna. Under två till fyra år ersätts grundfärgen av rött och orange, och det mörka mönstret blir ljusare genom träkolsgrått till grädde och elfenben, medan de mörka kanterna blir nästan svarta. Ett ettårigt djur liknar därför knappt den vuxna ormen. Färgintensiteten påverkas av ljus, temperatur och matsmältning, och djur som smälter en måltid ser mörkare ut.

De flesta vuxna djur blir 180-220 cm långa. Honorna är som regel längst och kraftigast, hanarna kortare och slankare, men enstaka stora hanar i fångenskap närmar sig 300 cm. Arten är tyngre i förhållande till längden än de flesta former av *Morelia spilota*, så en orm på 200 cm verkar mer massiv. Hos unga och halvvuxna djur kan könet inte avgöras säkert utifrån storlek och byggnad. Ungarna väger 27-30 g vid kläckningen och växer snabbt de första två åren.

Morelia bredli beskrevs 1981 under namnet *Python bredli* och är uppkallad efter Josef Bredl, en tyskfödd herpetolog i Australien. Arten har tidigare räknats som en underart av *M. spilota*, men både fjällförhållanden och molekylära undersökningar visar att den är en egen art och systerart till *M. spilota*. Det finns inga underarter. I handeln förekommer korsningar med *M. spilota*, och de bör inte säljas som ren *M. bredli*. De flesta djur i handeln härstammar från en liten grupp grunddjur, så uppgifter om släktskap är viktiga vid köp och avel. Arten är lugn och säker som vuxen, medan ungarna är nervösa och snabba.

Utbredning och livsmiljö

Morelia bredli är endemisk i Australien och finns bara i den södra delen av Northern Territory. Alice Springs ligger nära mitten av utbredningsområdet, och MacDonnell Ranges, en omkring 644 km lång rad av parallella åsar öster och väster om staden, utgör ryggraden i utbredningen. Arten finns söderut till Palmer River, omkring 150 km söder om Alice Springs, mot nordost till Hart Range och mot nordväst till området kring The Granites i Tanamiöknen, där det nordligaste säkra fyndet har gjorts.

Typlokalen är Pitchie Ritchie Park vid Alice Springs. En stor del av utbredningen ligger i skyddade områden som West MacDonnell National Park, Watarrka National Park och Trephina Gorge Nature Park. IUCN räknar arten som inte hotad. Australien tillåter inte export av vilda reptiler för handel, så alla djur utanför Australien är uppfödda.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Morelia bredli lever i ett av kontinentens mest extrema klimat. På sommaren kan temperaturen på öppen mark gå över 40 °C, medan raviner och klippspringor är långt svalare. På vintern sjunker natten ofta till omkring 5 °C eller lägre, och det kan komma frost på de högsta platserna. Skillnaden mellan dagens högsta och nattens lägsta temperatur kan nå 18 °C på ett dygn, och nederbörden är gles och oregelbunden.

Arten lever i raviner, på klippsluttningar, i grus och savannliknande skog och längs årstidsbundna vattendrag med stora eukalyptusträd, särskilt *Eucalyptus camaldulensis*. Ihåliga grenar, klippspringor och grottor ger ett gömställe som är svalare än luften på sommaren och varmare på vintern. Även om arten är ett ökendjur uppehåller den sig större delen av tiden i träden. Under den varma tiden är ormen aktiv i skymningen och på natten, medan den på vintern ofta solar sig på klipphyllor och grenar mitt på dagen. Kroppstemperaturen är omkring 33 °C på sommaren och omkring 19 °C på vintern och därmed långt mer stabil än luftens.

Ungar äter främst skinkar och andra små ödlor och går efterhand över till däggdjur. Vuxna tar kaniner, klippkänguruer, införda gnagare och fåglar, särskilt hålhäckande papegojor, som använder samma trädhål som ormen. Arten har en stor säsongsvariation i aptiten: födointaget i naturen är omkring tre gånger så stort på sommaren som på vintern.

Skötsel

TERRARIET

En vuxen *Morelia bredli* behöver ett terrarium på minst 150 × 70 × 100 cm (längd × bredd × höjd). Stora honor över 200 cm behöver mer, till exempel 180 × 80 × 100 cm, och större är alltid bättre om inredningen är bra. Arten är delvis trädlevande och använder mer tid ovanför marken än man väntar sig av en ökenorm, så höjden är ett verkligt behov och inte dekoration.

Inred med minst två solida, vågräta grenar eller korkrör på höjden som kan bära ormens vikt utan att ge efter, och minst två gömslen på golvet, ett i den varma och ett i den kalla änden. Alla grenar ska sitta fast. Terrariet ska ha frontöppning och ogenomskinliga sidor, eftersom öppning uppifrån och genomskinliga väggar stressar en orm vars fiender i naturen kommer ovanifrån. Trä, melaminskivor eller PVC är bättre än glas, som avger värme snabbt och gör temperaturstyrningen svår.

Ventilationen ska vara god och fungera som en skorsten med luftintag nertill och utluftning upptill, så att det inte står fuktig, stillastående luft. Använd en botten med låg fuktighet, till exempel en torr blandning av sand och jord, grovt tvättad sand eller torra kokosfibrer, i ett lager på 3-5 cm. Ta bort spillning direkt och byt botten helt var tredje eller fjärde månad.

Tidningspapper och hushållspapper ska bytas så snart de blir blöta, eftersom blöt botten ger hudinfektioner.

En ung orm trivs bäst i en liten låda på omkring 20 × 20 × 20 cm med en liten sittpinne och ett gömställe. När den växer flyttas den till en låda på omkring 40 × 40 × 40 cm med en hylla och sedan till det vuxna terrariet. Ett stort, öppet terrarium för en nykläckt unge ger stress och matningsproblem.

TEMPERATUR

Temperaturstyrning är den viktigaste delen av skötseln av *Morelia bredli*, eftersom arten har en tydlig sommar och vinter.

Under den aktiva säsongen ska dagstemperaturen vara 28-32 °C, värmepunkten 34-38 °C (36 °C är ett bra mål) och natten 20-24 °C. Ge en värmegradient så att ormen själv kan välja mellan en varm och en kall ände, och se till att den hela året har tillgång till en varm plats. Ett keramiskt värmeelement i taket eller en djupvärmelampa (deep heat projector) på termostat är den bästa värmekällan, eftersom den ger strålningsvärme som liknar solen på sten och bark. Värmematta under terrariet fungerar sämre. Använd aldrig en värmekälla utan termostat och skydda alla lampor med nät. Mät ytan med en IR-termometer.

Vintervilan är avgörande. Sänk temperaturen gradvis under fyra till sex veckor, tills dagstemperaturen är 20-23 °C, värmepunkten 26-28 °C och natten 18-20 °C, och håll den där i åtta till tolv veckor. Gå lika gradvis tillbaka till sommartemperaturen. Den korta och svaga nedkylning som kustformerna av *Morelia spilota* klarar sig med räcker inte: ormen förökar sig annars inte, äter dåligt och verkar slö. Efterlikna inte ökens nattfrost, för ormen ligger i naturen i isolerade springor och hålrum och inte i ett tunnväggigt terrarium.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara låg: 40-55 % hela året. Det är medvetet lägre än för de flesta former av *Morelia spilota*, eftersom arten kommer från ett torrt område med frisk luft. Ihållande fuktighet över 60 % ger luftvägsinfektioner, hudinflammation och fjällröta.

Terrariet får inte dimmas. Ställ en liten, ren och stabil vattenskål i terrariet och byt vattnet dagligen. Skålen bör inte vara så stor att den höjer luftfuktigheten märkbart. Före hudömsning kan fuktigheten höjas tillfälligt till 60-65 %, till exempel med ett gömställe med fuktig sphagnum, så att huden kommer av i ett stycke. Låt botten torka helt mellan de fuktiga perioderna. Skrubba vattenskålen varje vecka.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är mest aktiv i skymningen och på natten, men solar sig ibland på dagen, och i naturen är den utsatt för starkt solljus. UVB är inte strikt nödvändigt för att hålla den vid liv, men det rekommenderas, eftersom det stöder D3-upptaget, dygnsrytmen och ormens färger. Vildfångade djur förlorar färg i fångenskap utan solljus. Siffrorna för UVB är lånade från *Morelia spilota*, som är bättre undersökt.

Arten hör till Ferguson-zon 2. Använd ett T5-rör med 5-6 % UVB som täcker ungefär halva terrariets längd över den varma änden. Placera grenen så att avståndet från ormens rygg till röret är 25-35 cm om röret sitter ovanför nätet, och något mindre om det sitter under. UV-indexet ska vara 2-3 på den högsta platsen. Ge en ljusare belysning med en LED-list på dagen. Ha ljuset tänt 14 timmar på sommaren och 10 timmar på vintern, så att årsrytmen följs.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

UTFODRING

Morelia bredli äter hela bytesdjur. Använd frysta och upptinade möss och råttor, inte levande djur, och värm dem till omkring 38 °C. Bytet ska vara lika tjockt som ormen på dess tjockaste ställe mitt på kroppen. Mät inte efter huvudet, som är stort. Använd en lång pincett med mjuk spets. Ungarna äter första gången efter första hudömsningen, 7-14 dagar efter kläckningen, och börjar med små möss.

Ungar upp till 500 g matas var 7:e-10:e dag med möss, halvvuxna djur på 500-1.500 g var 10:e-14:e dag med små och medelstora råttor, och vuxna var 14:e-21:a dag med medelstora och stora råttor. Arten är anpassad till sällsynta måltider, så övermatning är det vanligaste felet. En vuxen orm som matas varje vecka blir fet, får ett kortare avelsliv och riskerar ämnesomsättningssjukdomar. Väg ormen regelbundet och mata mer sällan om den är tjock. På vintern matas bara var tredje

eller fjärde vecka, och en fasta på sex till åtta veckor under den kallaste tiden är normal hos en orm i god kondition. Tillskott är inte nödvändiga, men en lätt pudring med kalk och ett vitaminpreparat då och då kan användas. Friskt vatten ska alltid finnas tillgängligt.

BETEENDE OCH HANTERING

Vuxna *Morelia bredli* är lugna och säkra djur som tål hantering väl, medan ungar under två år är nervösa och biter lätt. Det går över med åldern. Låt en ny orm vara i fred i två veckor. Börja sedan med korta stunder på högst fem minuter med några dagars mellanrum och bygg långsamt upp. Rör först vid huvudet med en pappersrulle eller en ormkrok, så att ormen vet att det inte är matdags, och tvätta händerna före och efter.

Lyft en vuxen orm med båda händerna, en under framkroppen och en under resten av kroppen, och ta aldrig tag i svansen. Ormen slingrar sig runt armarna som om de vore grenar. Låt den inte slingra sig runt halsen och låt inte barn hantera den ensamma.

Ormen hålls enskilt. Flera djur tillsammans ger stress och kamp om resurserna. Hanarna kämpar hårt under parningstiden, och vilda hanar har ofta ärr från striderna, så två könsmogna hanar får aldrig hållas ihop. Arten äter pålitligt och är en bra pyton för den som vill ta vintervilan på allvar.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna blir större och kraftigare än hanarna, men könet kan inte avgöras säkert utifrån storlek och byggnad hos unga djur. Använd sondering eller endoskopi, som bara en erfaren person eller en veterinär bör utföra. Hanarna kan användas i avel från 18-24 månader, när de nått en lämplig vikt. Honorna ska vara minst 30-36 månader och väga minst 2.000-2.500 g innan de används i avel. Är honan för ung eller för mager ökar risken för problem vid äggutvecklingen och äggläggningen. Honan ska vara i god kondition före vintervilan, men inte fet. Hanen kan matas som vanligt.

PARNING

Aveln är starkt säsongsbetonad och utlöses av vintervilan. I Australien sker parningen i juli-september och äggläggningen i oktober-december; i terrariet följer djuren den årsrytm de får. Sänk temperaturen gradvis under hösten och håll ormarna på vintertemperaturerna (dag 20-23 °C, natt 18-20 °C) i åtta till tolv veckor. Efter sex till åtta veckor sätts hanen in hos honan, aldrig tvärtom, medan kylan är som störst. De flesta par parar sig efter en till tre sammanförningar, och flera sammanförningar under några veckor är normalt.

Hanarna kämpar mot varandra och kan skadas allvarligt, så de får aldrig sättas ihop, och varje sammanförning ska övervakas om flera hanar används till samma hona. Honan får inte avlas två år i rad. Ge henne minst en hel säsong att återhämta sig med god utfodring och utan sammanförningar.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan har ägglossning i slutet av vintervilan eller kort efter att temperaturen börjar stiga; det första tecknet är en tydlig uppsvällning mitt på kroppen. Omkring tre till fyra veckor senare ömsar hon hud, och omkring fyra till sex veckor efter hudömsningen lägger hon äggen. Hon slutar som regel att äta.

Kullen är ovanligt stor för en pyton: en förstagångshona lägger omkring 20 ägg, erfarna honor 35 ägg eller fler, och enstaka närmar sig 47. Honan ligger hoprullad kring äggen, så att de klibbar ihop till en klump, och värmer dem med muskelskakningar som kan höja temperaturen inne i ringlarna med upp till 3 °C. Ge en boplåda som är stor nog för att hon ska kunna ligga runt alla äggen, med fuktigt underlag. Hon lägger bara en kull om året.

INKUBATION

Äggen kan ruvas av honan eller i en kläckmaskin. Vid artificiell ruvning läggs äggen på fuktig vermikulit med ungefär lika delar vatten och vermikulit efter vikt, utan direkt kontakt med vatten. Temperaturen ska vara 30-32 °C och luftfuktigheten 90-95 %. Vid 31 °C kläcks äggen efter 55-65 dagar. Ungarna väger 27-30 g vid kläckningen och ömsar hud efter 10-14 dagar.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är grå och bruna vid kläckningen och får sin rödbruna färg först under två till fyra år, så förvänta dig inte den färdiga färgen hos ett ettårigt djur. Håll varje unge för sig i en liten låda på omkring 20 × 20 × 20 cm med ogenomskinliga sidor, en sittpinne, ett gömställe och en liten vattenskål. Lådan ska ha omkring 30 °C vid värmekällan och omkring 27 °C i resten.

Första måltiden är en liten mus efter första hudömsningen, och därefter matas ungarna var 7:e-10:e dag. Möss är den bästa födan tills ormen är stor nog för en råtta på 35-45 g. Låt ungarna växa jämnt hellre än snabbt, så att de inte blir feta.

Hälsa och vanliga misstag

Morelia bredli är härdig när temperatur och fuktighet är rätt. De typiska problemen är:

- Luftvägsinfektioner, hudinflammation och fjällröta vid ihållande luftfuktighet över 60 % och dålig ventilation. Tecken är väsande andning, slem i munnen och öppen mun, och de kräver veterinär.
- Fetma vid för tät matning. Väg ormen regelbundet och mata vuxna djur var 14:e-21:a dag.
- Utebliven vintervila, som ger slöhet, dålig aptit och ingen avel. Använd en egentlig vinter med en nattemperatur på 18-20 °C i åtta till tolv veckor.
- Dåliga hudömsningar om luften är mycket torr. Höj fuktigheten tillfälligt före hudömsning.
- Brännskador från oskyddade lampor eller en värmekälla utan termostat.
- Matvägran hos ungar som bara fått möss och senare avvisar annat byte. Byt gradvis till små råttor.
- Serpentovirus (tidigare kallat nidovirus), som är utbrett bland pytonormar i fångenskap. Det ger luftvägssjukdom med slem och öppen mun, smittan försvinner inte igen, och många smittade djur dör. Håll nya djur i karantän och låt testa dem hos en veterinär innan de kommer i närheten av andra pytonormar.

Ormar döljer sjukdom, så viktkontroll och anteckningar om utfodring, hudömsning och beteende är den bästa tidiga varningen. Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler om ormen tappar vikt, har andningsproblem, har kvalster eller inte äter på flera veckor utanför vintervilan.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.